

Dansa contemporània, l'eterna assignatura pendent

L'últim mico de la cultura

En aquests cinc o sis anys últims les companyies de dansa s'han consolidat, però la política cultural, per la seva banda, no ha estat a l'altura de les circumstàncies. Els ballarins "hi deixen la pell" i alguns preveuen que "en la dansa es qüestió de dies". O de voluntat. I a ells, no els en falta pas.

Polítics!! No feu res. La dansa no avança". Aquest eslògan-pancarta amb què es manifestava l'Associació de Ballarins i Coreògrafs Professionals de Catalunya (ABCPC), el dia 4 de juny, en la inauguració de l'Espai de Teatre i Dansa de la Generalitat de Catalunya, resumeix, en part, la situació actual d'aquest col·lectiu. En part, perquè, ¿realment, els polítics no fan res? ¿Què fan? I, sobretot, ¿què deixen de fer? ¿S'avança o no s'avança?

Hi ha, en aquest punt, més matisacions que no diversitat de parers. Però una cosa és ben clara: la simple voluntat de fer-se un lloc en el camp de la cultura palesa, ja d'entrada, la inoperància de la política cultural pel que fa a la dansa.

CONSOLIDAR-SE O MORIR D'INANICIÓ

"Aquests darrers 5 o 6 anys hi ha hagut una consolidació, i de tot plegat, n'ha quedat una cosa bona: el nivell dels ballarins, que és molt bo", afirma Elisa Huertas, de Canal Dansa i membre de la Junta de l'ABCPC. I continua: "Però, ara, en dansa és qüestió de dies. Hi ha un cansament generalitzat i un buit generacional, entre els col·locats i els joves, i si el que hem aconseguit fins ara no es consolida, es pot perdre ràpidament".

Durant la dècada dels vuitanta, la dansa va tenir un *boom*, "una mica de sort", diu Cesc Gelabert. Però algunes coses que s'havien aconseguit en aquells anys comencen a desaparèixer als noranta. Un exemple n'és el Teatre Obert de Barcelona, que desapareixia pel desembre de 1991, tot i que provava de dissenyar una línia de treball coherent amb els nous

Ananda Dansa

J.CASTANER

llatge, amb un mínim garantit de cent mil pessetes per representació.

Jaume Serrats va declarar, aleshores, que hi havia un desfasament enorme entre la creativitat de les companyies i els índexs d'assistència de públic. I l'ABCPC afirma que "més que mai estem davant un interlocutor que desconeix la dansa, que prioritza, com a criteri, la relació inversió-rendibilitat a curt termini". Vet aquí la trampa de les estadístiques.

EL RECICLATGE DELS INTERMEDIARIS

creadors i investigadors de les arts escèniques, en què la dansa contemporània era una part molt activa. Es preocupava més de la trajectòria d'un creador que no pas de la seva qualitat; "era l'antiorganisme oficial -diu Huertas- i, és clar, això és arriscat, perquè era molt avantguardista; les crítiques no sempre eren bones i això no dóna prestigi als polítics. Amb la seva pèrdua s'han perdut molts contactes internacionals". El director general de Promoció Cultural, Jaume Serrats, ho va considerar un "luxe" i el pressupost que la Generalitat destinava al Teatre Obert ha anat ara a l'Espai de Teatre i Dansa que la Generalitat ha creat a l'antiga Filmoteca de Barcelona.

Altres exemples d'espais que funcionaven i que ajudaven a fer que el moviment fos viu, però que ja no existeixen, són: la Fàbrica i el Roger. Si les infraestructures sempre han estat un dels hàndicaps de la dansa, ara aquest col·lectiu es troba més desatès que mai. I l'Espai tampoc no sembla la solució idònia. Les seves condicions són: 3 o 4 dies d'actuació a taqui-

Cesc Gelabert ho explica així: "En primer lloc, treballem per a una àmplia minoria; en segon lloc, la dansa és un art que desapareix, costa de tractar-lo bé i que es pugui estudiar a l'escola. Això en dificulta la utilització econòmica i, per tant, la inserció social. I en tercer lloc -i aquesta és la gran assignatura pendent-, no hi ha quadres formats en el conjunt d'intermediaris entre nosaltres i el públic. Hi ha un tall, els periodistes i els polítics no saben res de dansa i s'han de reciclar per conèixer-la. De moment han començat a posar-hi diners, però estem en un època de vaques flagues, de clarificació d'idees i de conceptes".

La primera fornada de ballarins, els que ja fa vint anys que breguen dins la professió, creuen que s'han fet coses. Però que no n'hi ha prou. Huertas comenta que "l'única sortida que em queda per a justificar la meua feina és que els polítics són poc seriosos. L'ofici existeix, el producte perfecte no. Artísticament, les coses es van assentant, hi ha rigor".

Si, a tot això, hi afegim unes subvencions escarransides, la situació s'agreuja.

El pressupost del 1991 va ser de 118 milions de pessetes, en concepte de subvencions, beques... Però encara ara no han cobrat res. A l'octubre faran els primers pagaments. Així, les companyies, per tal de portar a terme una producció, han de recórrer als préstecs. La incertesa és total. L'ABCPC demana un augment del 100%, per tal de poder afrontar les mancances, sobretot, d'ordre laboral.

Totes les companyies independents, que fa cinc o sis anys funcionaven com a cooperatives, s'han hagut de convertir en petites empreses. Això vol dir infraestructura, seguretat social per als ballarins... I no totes hi arriben. "Ens hem hagut de convertir en empresaris, quan no ho som", afirma Huertas.

A més, tot l'engranatge de difusió i de producció s'ha fet molt consumista, cosa que obliga a un ritme molt viu de feina, amb la fatiga consegüent. Una producció de dansa demana 3, 4 o 5 mesos, i després ja només en queden 6 per a explotar-la. En aquests sis mesos, els creadors es veuen obligats a presentar projectes per a les noves convocatòries, si volen portar a terme una altra producció, un cop acabada la primera.

INSOLIDARI, PERÒ COL·LECTIU

Pere Jané, ballarí de l'Andrèma Imperial, creu que "les produccions tendeixen, cada vegada més, a ser més curtes; això provoca l'esgotament creatiu dels coreògrafs". Ell és un ballarí jove, que pateix en carn pròpia les últimes conseqüències de tota una cadena de mancances: "Crec que falta un toc més humà amb els ballarins, sobretot dels coreògrafs, encara que tampoc no estiguin en condicions de garantir res. Però aquesta feina és molt efímera i molt sacrificada alhora. Jo no tinc assegurança i fa cinc anys que estic amb la

companyia. Això vol dir que no tinc metge, ni atur quan no hi ha feina. Si hi ha feina, cobres; si no, no. Sempre estàs amb aquesta incertesa, perquè molts cops, encara que guanyis un concurs o tinguis una subvenció, les possibilitats econòmiques no donen per a tot. I és clar, si algú es queda sense cobrar, paradoxalment, és el ballarí, sense el qual la dansa no seria. A més, en això de la dansa, crec que hi ha un mal general: l'individualisme. La manca de col·lectivitat es deixa sentir fins i tot a l'escenari. Quan ja fa deu anys que balles i comences a estar cremat, protestes i, si protestes, crees problemes. Si a més hi afegim el grau d'egoisme i de narcisisme que hi ha en això de la dansa, veus com la gent més jove, la tongada de ballarins més recent, el que volen és ballar, encara que sigui per pocs diners. És gent que viu amb els pares, i que això no els capfica tant. Poden estalviar per anar a fer cursos a l'estranger. Però si estàs fora de casa, amb el que guanyes amb la dansa no pots viure. I pensa que quan treballes deu i onze hores al dia amb el teu cos, el desgast físic és molt gran, a banda el sacrifici que costa mantenir-te en forma. És desagraït per tots costats. Però, és clar, com que el que vols realment és ballar, quan en tens una petita oportunitat, l'aprofites, i sembla que testiguis venent constantment". La manca de poder adquisitiu dels ballarins és evident.

¿BOHÈMIA? NO, GRÀCIES

Elisa Huertas, diu quant a això, que "aquesta és una feina que té una part trista, pel grau de masoquisme que sembla que hi hagi".

D'altra banda, si Jané diu que l'ABCPC "es fixa una mica més en els coreògrafs que no pas en els ballarins", Cesc Gelabert assegura que "ara tot ballarí és coreògraf i

Flit-Flit Roseland musical.

CARMEN MASIA

això no pot ser. Els anys 90 han de servir per a fer una selecció, una reordenació dels valors. La gent que té un cert coneixement s'ha de consolidar. Hem d'articular mecanismes perquè la gent jove pugui prendre el relleu. I, a més, tots ens hauríem de poder retirar en actiu”.

“Els polítics es pensen que com que ets artista, ets bohemí, i això no es veritat. Jo no em vull fer ric; senzillament vull tenir unes condicions que em permetin de viure amb segueretat i dignitat, comenta Jané.

I Huertas ironitza: “El que em preocupa realment és la manca de seriositat dels polítics, que a més diuen: ‘com que els agrada ballar, ho fan sense diners. I a sobre fan allò que els agrada’. ¡l és veritat!”.

Però, per a guanyar-se la vida, la majoria de ballarins tenen altres feines, normalment relacionades amb la docència: classes de dansa en acadèmies; o bé treballen com poden: fent de cambres, alguna cosa de publicitat, revista, moda...

Pere Jané diu que això “és un peix que es mossega la cua, perquè tampoc no et pots pagar un curset, quan ve un professor de fora, per reciclar-te i refrescar-te el cap una mica. Si t'hi gastes 25.000 pessetes ja comences a anar malament de butxaca.”

No debades, a la contraportada del darrer número de la revista KOS, que edita l'ABCPC, hi ha una tira de sis vinyetes en què una ballarina diu: “Ballar és meravellós. Deixar-se emportar per la música.

Deixar la pell en el 'body culture'

No morir-se de fam. Aquesta és la imperativa necessitat dels ballarins. La consigna. Per això s'han de dedicar a fer classes de dansa en acadèmies privades, a més de les hores d'assaig d'una producció. O com diu Elisabet Ferrer, d'Estudis Roseland i antiga ballarina del Ballet Contemporani de Barcelona: “Has de viure d'allò que envolta tot això que s'anomena la *body culture*”. Massatges, saunes, gimnasos... O la publicitat, molt de tant en tant. O passes de moda. El que poden, en poques paraules.

“Jo he fet de cambrer, he pintat pisos... he fet de tot. Ara faig classes en una acadèmia privada i em va bé. Però després tens la dificultat que quan tens un *bolo* has de buscar un substitut i l'has de pagar, naturalment.”

Totes, absolutament totes les persones que es dediquen a la dansa, quan es refeixen a la feina, utilitzen la mateixa expressió: “Hi deixes la pell” I automàticament es toquen el braç. O se'l pessiguen suauement.

“¿Saps què és suar onze hores cada dia? Doncs, que quan arribes a casa, a la nit, estàs literalment fet pols”, diu Pere Jané, que té 28 anys i en fa deu que balla. I Cesc Gelabert, per la seva banda, a la porta dels 40, i amb vint anys al gremi, apunta: “A més, el sou no dona ni per a una minyona; això vol dir que també has de fer les feines de casa”.

J. M.

Expressar les teves emocions amb el moviment. A més, no contamina l'ambient. I és altament estimulant. El pitjor és que et mors de fam”. Més clar, Somàlia.

EL GRAN TEATRE DEL LICEU

L'Espai, el Mercat de les Flors i el Tatre Lliure són, ara com ara, els únics espais de dansa a la ciutat de Barcelona.

Una altra de les signatures pendents és una companyia estable de dansa. Jordi Maluquer, president de la Comissió Artística del Gran Teatre del Liceu, assegura que “aquest teatre és molt conscient que ha de tenir un ballet estable o una companyia associada, igual que té una orquestra. S'ha d'estudiar quin dels dos models s'agafa, però això no serà fins que no s'hagi fet l'ampliació, l'any 95, que és quan hi haurà alguna decisió en aquest aspecte. El debat no està tancat i hi ha diverses idees, però de moment no hi ha res previst”.

Elisa Huertas, per la seva banda, creu que la millor solució seria de crear “un centre coreogràfic que fes la funció de Fundació de Dansa, i que permetés una gestió conjunta entre els implicats i les institucions. Això agilitaria molt tot el procés.”

Barcelona, València, Madrid i el País Basc són els punts de l'estat espanyol on la dansa contemporània està més consolidada. Els problemes són per a tots els mateixos, si no pitjors que a Barcelona. A València, una ciutat que té un dels percentatges de coproducció amb l'estranger més elevats, per exemple, el pressupost del 92 és de 18 milions, a repartir entre quatre companyies, entre elles: Vianants Dansa i Ananda Dansa, i una dotzena de particulars.

Curiosament la dansa és una de les activitats artístiques més exportables, perquè no hi ha la barrera del llenguatge. Serveixi de precedent l'exemple del teatre: les companyies catalanes que més triomfen a l'estranger són les que prescindixen de la paraula, com ara La Fura dels Baus, el Tricicle...

Escollir la vida de ballarí és avui, més que mai, una tria política, perquè parlar de dansa significa sempre acabar parlant d'economia. Com diu Elisabeth Zimmer, crítica d'art independent de Nova York: “En la dansa no hi ha una pensió per jubilació, ni dies de repòs per malaltia, ni prestacions socials, probablement tampoc béns immobles; només la vigília aterridora, els ossos cansats, la sang batent”.

Joan Mari